

Irak Çağdaş Türkmen Şiirinde Renk

(Anlam ve Etki)

Dr. Adbulazeez M. Salman

Ėiriş

Renkler insanların yaşamında vangeçilmez gelerden birdir. İlk çağlardan beri insanların yaşadıkları değişik çevreler çeşitli renkler süslenmiştir.

İnsanların yaşadıkları dünya her an her mevsim renkler dolu, tanın aydınlığı saflığı, gecenin karanlığı mehtapları, güneşin doğuşunda g rülen o altın renkli teller, gün batımında kırmızı, turuncu sarı tonlarından oluşan g kyüzü, uzayın denizlerin o güzel maviliği, ilk baharda ormanların muhteşem yeşilliği, son baharda ağaçların güzel sarılışı... tüm bu renkler. İnsanı kucaklayan doğayı şahane bir tabloya çevirmiştir.

İnsanlar mür boyonca renkler iç içe yaşamaları, renkler insanlar üzerinde psikolojik bir etki yaratmasına neden

olmuştur. Renklerin bu etkisi toplumdan toplum. Kültürden kültüre değişmektedir.

Yapılan araştırmalarda, renkler ikiye ayrıldığı g rülmüştür. Sıcak renkler: Kırmızı Turuncu, Sarı ve Soğuk renkler Yeşil, mavi ve mor renklerin.

Kısaca renkler ve insanın davranışı kişiliği ve mizacının arasında çok sıkı ilişkiler bulunmaktadır. **Beyaz**

Cok yaygın ve büyük nem kazanan bir renktir.

Temizliği, aydınlığı, sevinci, Zaferi barışı⁽¹⁾, saflığı, masumiyeti, istikrarı, ümidi⁽²⁾ ve mutluluğu⁽³⁾ simgeleyen renk.

genellikle Sevincin ve mutluluğun Sembolu olan beyaz rengi, çinliler⁽⁴⁾ ve kimi Arap ülkelerinde, üzüntü ve yas rengi olarak kullanılmaktadır⁽⁵⁾.

Abdullatif O. Benderoğlu

Benderoğlu her Zaman umudu sevmiş umudla yaşamıştır, beyaz rengi şair için bir umud olduğunu g stermiştir.

Arzumuzla yeşillenir

Tarlalarda buğday başaklar /

Bulutlar d ner Karadan beyaza⁽⁶⁾.

Temizlik Saflık simgcsi olan beyaz rengi kara Kine Karşı
Kullanmıştır:

**Yüreklerinizde giznlen n kara Kinleri
Silmek için.**

**Toplayacağın heyecanlı/ Dicle Suyunda
Beyaz K p kleri⁽⁷⁾.**

Benderoğlu, z Dilim şiir parçasında bu rengi Kutsalığı
yansıtmak için Kullanmıştır.

Sen tüm nesnelerden

Ayrıntısız

Sen ana sütünün

Aklığsız

z Dilim⁽⁸⁾

barış, zɡ rl k ve sevgi, simgesi olan beyaz rengi, şair
tarafından çok güzel bir biçimde şiirinde görülmektedir.

Yüreğim bir ak güvercin

Açar ucsuz bucaksız

Denizleri

Sevinçle

Sevgi kuşlarıyla birlikte

Taşar zɡ rl k şarkılarını

Tüm dünya insanlarına

Ak Güvercin⁽⁹⁾.

Nesrin Erbil

Nesrin, yine Karanlık karşına beyaz rengini ustaca kullanmaktadır.

Bak karanlık günleri ak ışıklar boğuyor

Müjde⁽¹⁰⁾

Salah Nevres

Sevgiyi aşkı beyaz rengine bağlayan Nevres, bu rengin ne güzel bir anlam taşıdığını yansıtmaktadır:

Beyaz Kanatlı/ bir melek

Ok attı/ vurdu Kalbimi

Beyaz Kanatlı/ Melek⁽¹¹⁾

Ama Sevgi, Solmaz beyaz bir güldür

Dünyasına hükmü geçmez Zamanı.

Zaman ve

Sevgi⁽¹²⁾

Hamza Hamamcı oğlu:

İçtiği ikinci kadehte, kendini güller arasında dolaşıp, güllerle püshan beyaz bir kelebek gibi hayalini yaşar Hamza:

İkinci Kadehte:

Gül meme avuçlarına Konacak

Ak bir Kelebek olasım gelir.

(Yedinci Kadeh)⁽¹³⁾

Coban Hıdır Haydar:

Coban beyaz rengini Şiirinde değişik bir biçimde
Kullanmıştır, yılların geçtiğini, mırün yaşlandığını anlamını
vermektedir:

Her geçen gün,

Saçında bir beyaz Saklar daha

(Mechüle)⁽¹⁴⁾

Münevver Molla Hassün

Mor, yeşil, pembe. Beyaz ve mavi renkleri bir şiir
parçasında Kullanırken Münevver renklerle ilişkisini iyice
bildirmiştir:

Yıllar boyunca ...

Aradım seni

Mor .. çiçeklerde

Yeşil ... peteklerde

Pembe ... dileklerde

Yıllardır ... anıyorum seni

Beyaz .. meleklerde

Mavi .. çelenklerde

Ama ...!

Ne yazık ..

Seni .. yalnız içimde buldum

(Ben ve Renkler)⁽¹⁵⁾

Münevver, beyazlık her Zaman saf olacak, onu kara damlalar kirletmeyeceğine ve dokunmayacağına inanmıştır:

Dokunur mu?

Kara bulutlar damlası

Ak Karanfil güllerine ..?

(Hayatı Kucaklayan bir İnsan)⁽¹⁶⁾

Firdevs Kerküklü

Firdevs, Türkmen Çağdaş Şairleri arasında renkleri şiirinde en yoğun bir biçimde kullanmıştır. Beyaz rengi tek olarak veya başka renklerle birlikte değişik konularda kullanmaktadır:

Şimdi bem beyaz

Boşluktur ruhum

((Sessizliğe ve karanlığa D nüş))⁽¹⁷⁾

Pembe .. beyaz

Açıyor püşler

(Yitik Arzo)⁽¹⁸⁾

Gülümsemelerinde gezdim

Doğasız bahar

Sab Sarı adalarda

Açıyor tan renkli

Süsleniyor beyaz beyaz

(O gün)⁽¹⁹⁾

Kırmızı

Kırmızı rengi genel olarak, Coşkun duyguların, Sevginin, fiziksel gücünün, Canlılığın ve elevlerin rengidir. Ayrıca, kızgınlığın, Şiddetin ve tehlikenin anlamını verir⁽²⁰⁾. Cinsel aşkı⁽²¹⁾ Savaş, gücü⁽²²⁾ ve kanı simgeleyen Kırmızı rengi doğada en dikkat çekici renklerden biridir.

Kırmızı renginin bu özellikleri evrensel bir renk olduğuna neden olmuştur⁽²³⁾.

A . Benderoğlu

Benderoğlu, renkleri Şiirinde kullanırken düşünceleri çerçevesinde ve inandığı ilkelerin doğrultusunda kullanmıştır. Renkler, Benderoğlunun yazdığı Şiirlerde anlamlı bir tablo:

Oluşturduğu g rülmektedir
Satarlar gül suyu gibi petrolumuzu
Ortadoğunun yüreğinde açarlar
Narçiçeği renginde bir yara
(gülsuyu ve petrol)⁽²⁴⁾

Kutlu bayramlar yavrum
Bayram Sabah/
Sana Sunacağım iki demet çiçek
Çiçekler Kan gibi Kırmızı/
Gök gibi mavi
Kükürt gibi sarı/
Kırmızı çiçeği şişeye bırak
Uyanık ol Kırmızı'nı Kirdi ellerde şişe.
(Kükürt Gibi)⁽²⁵⁾

Ve Sızar güneşin beyninden
Damla damla
Kan rengi gül Suyu
Yolculuğun başlangıcı/
Yürüyüşün ilk adımıyla!
(Kan Rengi Gülsuyu)⁽²⁶⁾

Nesrin Erbil

Kırmızı rengi, Nesrin`in Şiirlerinde genellikle yurtsal duygularını yansıtan Konularda g ze Carpmaktadır. Şairin yazdığı şiirlerde kırmızı s zcüğü g rülmemektedir ve onun yerine (Al)*s zcüğü geçmektedir. Nesrin (Al) S zcüğünü Kullanırken yurdun Kutsallığını g sterip ona bağı olan duygularını bildirmeye çalışmıştır:

Güzel yurdum al gülle etrafını donatsam

(Şarkmız)⁽²⁷⁾

Sana Kurban olsun canım, Servetim

Sinede al güller açmasın gayri.

(Bahar)⁽²⁸⁾

Salah Nevres:

Salah, Şiirinde Kırmızı rengini değişik Konularda çok güzel Kullanmıştır.

Yurdsal aşk ve Sevgi Konularını Kapsayan Şiirlerde. Nevres kırmızı renkle şaheser tablolar çizmiştir:

yurd oğruna düşen Şehitler için yazdığım

Şiirinden

G ğüsüm deki lale Kırmızı Kanlı

Alnımda ki yıldız pakize parlak

(Şehit Demeci)⁽²⁹⁾

Sevgi ve aşk şiirlerinde yetenekli bir Sanatçı gibi güzelliği Canlandırıyor:

Sordum seni ç llerden

Al laledir dediler

(Sordum Seni)⁽³⁰⁾

Laleye Sordular neden narinsin

Dedi, al dudaktan renk almış m ben

(Sordular)⁽³¹⁾

Bana sevgilim derken dudaklar n yumulur

Bütün bahar toplan r O narin al lalede

(Bana Sevgilim Derken)⁽³²⁾

H. Hamamcı oğlu

Hamamcı oğlu Kırmızı rengini çok dar bir biçimde Kullanmıştır:

Günlerden bir gün

K r bir mermi

Bağ rma Kırmızı bir menekşe çizdiğinde

S ze s z cüğe sğmaz renklerden

rülen güzel ad na sğnmak

Değ ilse mutluluk dedikleri.

Nedir acaba?

(Nedir Acaba)⁽³³⁾

Sar / ayvam

Kız / almam

Serbest dalgam

Hey ..

(Yar / Gecem)⁽³⁴⁾

Coban Hıdır:

Coban, yazdığı Şiirlerde Kırmızı rengi aşk konularında daha fazla g rülmektedir:

Dudaklar ın ylesineal

S zlerinden kan damlıyor

Konuşma Konuşma güzel

Kana bolacaks ın beni

(Bal Ar s ı)⁽³⁵⁾

Ufuk k ıp k ırmızı / kesilmiş

Hasretinden yan ıyordu

(Bahar)⁽³⁶⁾

Karanlık gecelerde mehtabım

Şafakların kızılığ ı ile

İçime doğan güneş Sen.

(Sen)⁽³⁷⁾

Kırmızı rengi bu sefer yalnızlığın zalım feleğın bir verimi olarak gelmektedir:

Ne Anne var nede Baba

Zalım felek

G z yaşm/ d nderdi

Al kana

(yalnızlık)⁽³⁸⁾

Münevver Molla Hassün

Renklerle yakın bir ilgisi olan Münevver, yazdığı şiirlerde Kırmızı rengi zel bir konumu olmuştur. Bu renk şairin yurdsal Konularda daha ağırlık Kazanmıştır:

Gül renginde Kanıyla

Suvarı yurd toprağın

(Yurd İçin)⁽³⁹⁾

Yurduna hayran kalan Şair ve yükselen yurduna Şunları yazıyor:

Yurdumda .. asman

Alevlenir

Andır Kız gülleri

Gür gür baba suvarı

Yıkımadan güllerini.

(Yükselir Her An Yurdum)⁽⁴⁰⁾

Yine de yurdunu salamlarken Münevver Şü güzel dizeleri yazmış:

Bir ilahi güzellik var senin kızıl ufukunda

Bir güneştir batmak bilmez, cihan sancağıdır

yurdum

(Yurduma Salam)⁽⁴¹⁾

Firdevs Kerküklü

Firdevs Şiirlerinde renkleri yoğun bir biçimde
Kullandığına Karşın, Kırmızı rengini çok az Kullanmıştır:

Koncalar açıyor

Boyanıyor al phtlere

G nlüne birleştiği anad

(Yürüyorum)⁽⁴²⁾

Suluklu sislilerde gülümseyince dudak

Toprağı Solğun ülke al yağmurlar İçecek

(Yeni Yol)⁽⁴³⁾

Mavi

Mavi rengi temel renklerin en derin rengidir. Sevgiyi,
Sonsuzluğu bilgeliği ve gerçekliği Simgeler⁽⁴⁴⁾.

İnsanlarada hoşg rünün, ümidin, onurun ve sadakatın rengidir⁽⁴⁵⁾.

Barış sunan bu renk, yapılan araştırmalar sonucu, sakinliği sağlayan en nemli renklerden biri olduğu tesbit edilmiştir⁽⁴⁶⁾.

G kyüzünün ve denizlerin maviliği, bu rengin en fazla g rüldüğüne ve doğada hakim olduğuna neden olmuştur⁽⁴⁷⁾.

A . Benderoğlu

Benderoğlu, Şiirlerinde Mavi rengini Kullanırken şiirin anlamına dah geniş bir boyut vermiştir:

Sevgiyi

G ğün maviliğinde

Arayp yakalayacaksn.

(Yolun Sonuna Dek)⁽⁴⁸⁾

Denizin mavisi

Alkım/ g ğün

Unutulmaz belleğimizde

Ağrı y lların yarattığı

Yaşamın üzüntüsü

Alın çizgilerimizde

Büyür bizimle

lür bizimle

(Yorgunluk Bulutlar Bu Güzelliğın)⁽⁴⁹⁾

Nesrin Erbil

Nesrin`ın en çok sevdiği renk mavi rengidir. Erbil`ın şiirinde diğer renklerden daha geniş bir yer tutan yeşille mavi renkleridir:

Yeşl ülkem

Seni aradım

Gündüzün gecenin Kucağında

Yeşilde buldum

Mavide Kaybettim

(zlenen Ülke)⁽⁵⁰⁾

Şair, Mavi ve ateş renklerini Kullanıp güzel bir toblo çizip ülkesinin güzelliğini g stermektedir:

İki Şehir bilirim

Candan bağı

Yürekten dağı

Bir «Altın Kprü» ile

Kalplar / bağı

Biri mavilikler içinde

bürünün yanar ufuklar/

(İki Şehir)⁽⁵¹⁾

Cocukluğunda Allah`ın Mavi olduğuna inanan Nesrin`ın, yaşamında mavi rengi derin bir etki yaratmıştır .. Şairin maviliğe Karşı duyduğu hayranlık her Şeyin mavi olduğuna inanıp yaşadığı hayaller, duygularntümü mavi bir dünyada geçtiğini göstermektedir:

Seni unutmak için

Hayallerimi mart/ Kanatlarına takmış

Gidiyorum

Diken mavi insanlarla dolu

Bir yere varıyorum

Bana mavi bir içki veriyorlar

Sarhoş oluyorum

Derdimi d küyorum onlara

Acıyorlar

Avutuyorlar mavice

Allah`n mavi olduğuna inanan çocuklara

Masallar anlatıyorum

Dinliyorlar, mavimsi düşünceler içinde

Mavilikten pay alarak

Ve bütün mavileri sende buluyorum.

(Mavi)⁽⁵²⁾

Ressam Şair veya Şair ressam mavi renkle yazdığı
şiiirlerde güzel tadbolar çizmiştir:

Bir güneş doğuyor

Büyüyor, büyüyor, bir ucu

Goğün maviliğne dokunuyor.

(Işık)⁽⁵³⁾

nüme konan bir kase dondurma

Ağlatıyor beni

G z yaşlarımın mavisinde

(Yabancı)⁽⁵⁴⁾

Uçsuz bucaksız bir yola

Dizilmiş gidiyorum

Ufukunda bulutlar

Mavili hayaller sürüklemeye

(İzinde)⁽⁵⁵⁾

Yarım Kalan hatıralarımdan

Yeşil bir masal uzanır

Mavi bir çocuk gülümser

(Dertli Kuşlar)⁽⁵⁶⁾

Salah Nevres

Salah mavi rengini yazdığı Şiirlede az gullandığı
g rülmektedir, (Pencere) Şiir Kitabında mavi renginin Şehitlikle
bir bağlantı kurup bu rengin kutsallığını yansıtmıştır:

Pakizedir mas mavi

Narin alkım kemer kemer

Seni çeker .. çeker .. çeker ..

(Şehit bahçesinde Renklerin

Dirilişi)⁽⁵⁷⁾

Mas mavi bir şimşek

Ortadan b lüyor yeşil tumurcuğu

Ve bir derim silkiniyor

İşinlerin birleştiği noktada

(Şehit Anıtında Saygı Duruş)⁽⁵⁸⁾

Uzaktan Geliyorum Şiir parçasında mavi rengini
Kullanırken, uzayın genişliğinde istediği anlama bir boyut Verip
yolculuğun ne uzun olduğunu göstermektedir:

Uzaktan geliyorum

Cok uzaktan

Azğm Kimya fizik

Posatm elktirik

Atm mas mavi işin

En uzak yıldızlardan

(Uzaktan Geliyorum)⁽⁵⁹⁾

Bir daha mavi rengi ile Kutsallığı yükselişi Bayrak siirinde
güzelce çizmiştir:

Ey hürriyet armas /

Şan / büyük bayrağm

Mavi g kden sımas /

Süsli güzel Sancağm

(Bayrak)⁽⁶⁰⁾

Hamza Hamamcı oğlu:

Hamza mavi rengini yalnız yarı Gecem Şiir parçasında
Kullanmıştır:

Gülen hancm

Tutsak hencim

Mavi incim

Hey ..

(yar / Gecem)⁽⁶¹⁾

Coban Hıdır:

Şiirinde Mavi renginin Kullanışı Coban`ın denizin güzelliğinden, denizin maviliğinden ne biçimde etkilendiği g rülmektedir:

Diken içinde,

Bir lalesin

Yüreğimde yanan ateş

Ve g zümde mas mavi bir deniz

(Canan)⁽⁶²⁾

Yaşadığı gurbet günlerinde denizin sahilinde oturup denizin dalgalarıyla ağlamasını paylaşmıştır:

Bilirmisiniz?

Mas mavi denizin dalgalar ın/

Sahile yüz Sürüp

Sessizce ağlamas/

(Bilirmisiniz)⁽⁶³⁾

Sevdiği güzelin g zlerinde yine denizin güzelliğini g rüyor:

G zlerinde Seyir ettim

Mas mavi denizi

Bakma bana güzel

B yle dalg ın dalg ın

Bu dalgalarda boğacaks ın beni

(Bal Arş ı)⁽⁶⁴⁾

Münevver Molla Hassün

Ceşitli renkleri şiirlerinde iyi bir düzeyde Kullndığı
g rülürken mavi rengin yalnız bir şiir parçasında geçmektedir:

Yıllardır ... anıyorum seni

Beyaz .. meleklerde

Mavi .. çelenklerde

Ama ...!

Ne yazık

Seni .. yalnız içimde buldum.

(Ben ve Renkler)⁽⁶⁵⁾

Firdevs Kerküklü

Firdevs`in şiirinde diğer renkler gibi mavi rengi de nem
Kazanmıştır.

Kalbinde mavilik tatlı olduğunu duyan Kerküklü, Vermli
Deniz şiir Parçasında üç yerde mevi renginin ne anlamlar
taşıdığını yansıtmaktadır:

Bir ebem kuşaklar / gibi işlemeliyim

Mavi .. Mavi

Yüreğimde deniz tutsak

Ama ne tatlıdır mavilikler kalbime

Sen de yarlımsın denizim?

G türürmüşün tutsağın!

O süslü derinlerine

Ta çağlansın maviliklerinde

(Vermi Deniz)⁽⁶⁶⁾

Geniş ve açık bir denizde, yitik bir gemi olduğunu
gsteren Kerküklü mavi rengi ile bu anlamları canlandırmıştır:

Yitik bir gemi oldum mavi deniz g zünde

Susadım ver bir Kadeh dalganda boğma beni

(Yitik Gemi)⁽⁶⁷⁾

Doğayı ne biçimde Sevdiğini ve doğayla olan ilişkisini
güzel bir tabloda çizmiştir:

Bağlarmısın?

Beni o dallara

Bırakmışsın beni

Serinleşim rüzgarında

rpersin yapraklarım

Kukula saçarken

Mavi asmanına

(Orman)⁽⁶⁸⁾

Pembe

Temel renklerin listesinde yer alan pembe rengi, şiirsel Kullanışlarda zel bir y n almaktadır⁽⁶⁹⁾.

İnsanlarda Sevinic ve isteği coşturma yeteneği yüksek olan pembe renginin diğer zelliklerinden; romantik; saydam ve sakinleştiricidir. Şiirde ve resimde, çocukluğu, yaşamı, sevinci ve ümidi anımsatır⁽⁷⁰⁾.

A . Benderoğlu

Benderoğlu pembe rengini ulusal Konularda Kullanmıştır. Evrenin pembeleşmesi sevgi ile dolu ümitle dolu olduğunun anlamını taşımaktadır. Devrimden sonra gerçekleşen ümitler eıbet halkın sevincini coşturur sevinçler coşar:

Pembeleşti evren

Sevinçden çatlad/ taşlar

Gebeliğini onutan yer

Karşlad/ bahar/

Kucaklad/ yorğun yorğun İnsanlar/

(14 Temmuz)⁽⁷¹⁾

Nesrin Erbil

Nesrin pembe rengi ile güzel anlamlar vermektedir, geleceğin, yarının ne biçimde güzel ne biçimde mutlu olacağını

g sterirken susuzluğu gideren yağmur, pembe bulutlardan
gelecek ..

Pembe bulutlardan gelen yağmur

Susuzluğunu giderecek

(Gün olacak)⁽⁷²⁾

Umit dolu içinde olan bir bekleyişi yaşayan şair
duygularını sanki bir rassam parmaklarıyla şiirinde renklerle
yansıtmıştır:

Uyan bak

Yalınayak bir güneş Kovalıyor c ıplak

gecelerimizi

Sisliyor pembe semalare /

Ateşten bir masal uykusu

(Artık Gel)⁽⁷³⁾

En temiz g z yaşlarım /

Senin için akıttım

Sensiz olmanın yalnızlığını

Güneşsiz günlerde duyuyorum en fazla

Ufuklarımın

Toz pembe mavisini zlıyorum.

(Bir Ülke)⁽⁷⁴⁾

Salah Nevres

Salah Şiirlerinde pembe rengi çok güzel ve etkiliyici bir biçimde yer almaktadır. Aşk hayallerini pembe seçtiği şairin nasıl roantik bir dünya yaşadığını çizdiği dizelerle yansıtmıştır:

Aşkım için ah ne pembe hayller Kırdım

(Kar Yağarken)⁽⁷⁵⁾

İnce ince düşüneyim yar seni

Pembe pembe donataym hayalde

(Sana Nasıl Gül Vereyim)⁽⁷⁶⁾

Desem Ki hayalimde en pembe bir Vucudsun

(Sana Ruzgarsın Desem)⁽⁷⁷⁾

Mutluluğu, ümidi, masumiyeti ve isteği çiçeklerle birleştirip bir Sanatkâr yeteneğiyle şiirlerinde Sunmuştur:

Dal budaklar aralandı

Pembe beyaz gül arandı

Yol üstüne sralandı

Yar gelene vakt olunca

(Yar Gelene Vakt Olunca)⁽⁷⁸⁾

Esir Kalbim için çelenkler rdür

Pembe beyaz olsun çiçekler güzel

(Nazenin)⁽⁷⁹⁾

Şiiri ile çizdiği güzel tabloları çeşitli renklerle süslenmiştir:

**Bahçemizde ylda yedi demet narın açargül
Biri pembe, biri beyaz, ikisi mor, alüçü
(Bahçemizde)⁽⁸⁰⁾**

**Şafaka Sordular neden yanarsın
Dedi pembe yüzden şevk almışm ben
(Sordular)⁽⁸¹⁾**

Hamza Hamamcı oğlu

Hamamcı oğlu şiirinde pembe renginin, insanları
ilgilendiren değerli Konularla Kullandığı görülmektedir:

**Birden bir pot g lge att/
İçkimize ağ/ Katt/
Ald/ pembe mrümüzü
lümün adına Satt/**

(Uyanış)⁽⁸²⁾

**İster ldür
İster güldür
Tinde erdem
Dalda badem
Kirde çiğdem**

Pembe Sevdam

Heyyyy ..

(Yar / gecem)⁽⁸³⁾

Kardaşlık gücüyle

zgürlük adına

Kendi pembe sevincimizi yapmaktayız

(Kardaşlık Gücüyle)⁽⁸⁴⁾

Coban Hıdır:

Coban, çelenk şiir Kitabında pembe rengini hiç
Kullanmamıştır:

Münevver Molla Hassün:

Ocak şarkısıyla yükselen halkın sesi, Şairi içten etkiliyor
ve bekleği ümitler doğuyor pembeleşiyor:

Doğdu ocak yıldı /

Parlad / millet s zü

Pembeleşti ümitler

(Ocak Müjdesi)⁽⁸⁵⁾

Her .. an

Her .. gün

Konca .. Konca

Doğuyor Pembe ümitler ...

(Ruya)⁽⁸⁶⁾

Seçkin s zcükleriyle, çeşitli renklerle güzel bir tablu güzel
bir bekleyiş türküsü Sunuyor:

Yıllar boyunca ...

Aradım seni

Mor .. çiçeklerde

Yeşil ... peteklerde

Pembe ... dileklerde

(Ben ve Renkler)⁽⁸⁷⁾

Dilekleri pembe renginde olan Münevver g nlünde bir
İrmak gibi coşan sevgi duygularının şarkısını uçan serçeler
Kanatında Pembe rengiyle yazıyor:

Ben seni g rdüğümde

Asmanın g zü coşar

Ansızın .. yağmur yağar

Yeşerir .. yalçın Kayalar

Pembe renkle yazılır

Uçan serçe Kanadına

Efsanevi şarkılar.

(Renkli Damlalar)⁽⁸⁸⁾

Aç Kanadın

Umudlarım gebedir

Pembe dilek rengiyle

(Aç Kanadım)⁽⁸⁹⁾

Firdevs Kerküklü

Kerküklü yazdığı şiirlerde renkleri çok yoğun bir biçimde kullanırken Pembe rengine daha geniş bir alan vermektedir.

Şiirde yer alan renklerin yaklaşık üçte biri pembe olduğu, Kerküklüye romantik bir Şair niteliği Kazandırmıştır.

Kürküklü'nün şiirinde her şey pembe olduğu veya pembeleştiği görülmektedir, püşler, dudaklar pembedir:

Ormanın engininde oüşler pembe pembe

(Gizemli Orman)⁽⁹⁰⁾

İki güftesiz türkü

Pembe dudaklarında

(İki Türkü)⁽⁹¹⁾

Firdevs, şiirinde pembe rengini çok Zengin hayllarla kullanmıştır. Yıldızlar pembe güneşte pembe:

Her yıldızından pembe pembe

tüşler benek benek

(Verimli Deniz)⁽⁹²⁾

Pembe güneş yaşamak

Ama dalga dalga

Coşan sular da

Pembe güneş Yaşarmı?

(Ezgi Kokan Bahar)⁽⁹³⁾

Karanlıklar, suskunluklar pembe, lüm bile pembedir
kerüklü'nün şiirinde:

Güftesiz hatıralar

G züme itilen Karanlıklar

(Sessizliğe ve Karanlığa D nüş)⁽⁹⁴⁾

Sonra verimli gez gez yalnızlıkta

Pembe Suskunluklar Kablınca Denizim

(Verimli Deniz)⁽⁹⁵⁾

Hiçlikli izlerde

Pembe lüm

Kapsıyordu yüreğim

Gizli gizli

(Yitik Arzu)⁽⁹⁶⁾

Arzular zlemler ve hasretler pembe rengi ile dizelerde
güzelce Sunulmaktadır:

O arzunun Pembesi

G zündeki Kederler yankıs /

İçimdeki mehtapsız tutkuya

Dayanıyordu

(Yitik Arzu)⁽⁹⁷⁾

Seziyordum

Artık müziklerden

Verimlidir bana

Pembe zlemler içinde

(Müziklerden Verimli)⁽⁹⁸⁾

Yürüyorum

Yüreğimde züntülü duygular

Asmanın g zlerine uyanıyor

Yıldız .. yıldız

Pembe hasretleri

Ebem Kuşaklar/ gibi uzanıyor

Sağnak .. Sağnak

(Yürüyorum)⁽⁹⁹⁾

Sarı

Temel renklerin beyaza en yakın ve en ince rengidir.
Güneşi, ışığı ve altını simgeler.

Sarı rengi İnsanlarda bilgeliği, ve zaman zaman alçaklığı ve aldatmayı anımsatır⁽¹⁰⁰⁾.

Camilerin ve Kiliselerin süslendirmesinde geniş bir biçimde Kullanmakta olan sarı rengi Kimi milletlerde en ınde gelen bir renktir. Cinlilerde sarı krallık rengi olduğu için kutsalık bir niteliği olmuştur⁽¹⁰¹⁾.

A . Benderoğlu

Benderoğlu Sarı rengini Kullanırken yine de yurtsal Konulardan uzak Kalmamıştır. Bayram Sabahı oğlunu Kutlarken, yurdun Sevgisini ęretiyor, verimli yurdun zengiliğini ęsteriyor. Yurdun, halkın oğruna alevlenmeye çağırıyor yavrusunu:

Mavi çiçeğı dik bahçende

Kaplamasın ę k yüzünü bulutlar

Sarıgölü güneş ver

Güneşle Kucaklaşın

Kükürt gibi alev yansın

Yavrum, Sen de Kükürt gibi

Bu yurd uğrunda halk uğrunda

Kükürt gibi alevlen

Güneş bağlan

(Kükürt Gibi)⁽¹⁰²⁾

Nesrin Erbil

Nesrin`in Şiir`n`de Sarı rengi Sonbahar, yaşamın son yıllar lümü anımsatır:

**Kapının ardında diri bir lü
Sar / bir beniz**

(Hastane Duvarlar)⁽¹⁰³⁾

**Geçti seneler
Büyüdüm farkında olmadan
Mevsimler esti geçti
Eylül rüzgârlar /
Kapının eşiğine yapraklar n / serdiler
Sar / bir Kilim gibi**

Ayrılık

«Yılanmış Gerçek»⁽¹⁰⁴⁾

Salah Nevre

Nevres, altınla güzellik aesaında çok güzel bir biçimde bir bağılık kurmuştur.

Bu şiir parçasında güzelliğin daha üstün olduğunu daha değerli olduğunu göstermiştir:

Sırmaya sordular neden sarı m

Dedi, ipek saçtan d kûlmüşüm ben

(Sordular)⁽¹⁰⁵⁾

Hamza Hamamcı Oğlu

Hamza Şiirinde Kimi meyvelerin çeşitli renkleriyle doğanın güzelliğini yansıtmaktadır:

Sarı ayvama

Kızıl almam

Serbest dalgam

Hey ...

(Yar / Gecem)⁽¹⁰⁶⁾

Coban Hıdır

Sarı rengini Celenk şiir Kitabında Kullanmamıştır.

Münevver Molla Hassün

Münevver, gündüzlerin gecelerin yaşadığı zleyiş, çilelerden çektiği acıları, hastalığı, yorgunluğu mrün hazan mevsimini, Sarı rengi ile anımsamaktadır:

zleyiş Kader oldu

Geceler ğamla gebe

Gündüzüm yaşla doldu

Lale renginde benzim

Neden Sarard / soldu ...?

(Kaderim)⁽¹⁰⁷⁾

mrümün yapraklar /

Birer .. birer Sarard /

Anlar dallarında

(Bitmeyen Cile)⁽¹⁰⁸⁾

Münevver, başka bir şiir parçasında sarı rengini değişik bir biçimde Kullandığı g rülmektedir. Sevinçli güneş rengi, her k şeyi aydınlatan bir renk olduğunu g steriyor:

Sevinçli, parlak güneş

Sarar sar / rengini

Yuvalar K şiesine ...

Mutluluklar yükselir

Güneşli asmanlara ...

(Birde Yurda Merhaba)⁽¹⁰⁹⁾

Sarı yerine tunç rengini kullanarak bir daha güneşin rengini anımsatıyor:

Al şafaktan

İş / bekleirim

Tunç güneşten

Güclülüğü .. emerim

(Sen Varken_ Bende Varım)⁽¹¹⁰⁾

Firdevas Kerküklü

Kerküklü, şiirinde sarı rengini Kullanırken Kuraklığı, ç lleri ve ümitsizliği yansıtıyor:

O süslü ryalarda gez gez yalnızlığında

Yolcu olursam sarı yaylalar engininde

(Pembe Fıdan)⁽¹¹¹⁾

Gülümsemelerimde gezdim

Doğasız bahar

Sab sarı adalarda

Aşlıyor tan renkli

Süsleniyor beyaz beyaz

(O Gün)⁽¹¹²⁾

Dün gece

Yüreğimin kuytusunda

Yitirdiğin anlar

Sab sarı yosunlarda

O ki ne duygusuzluk

Ne aşkınlık

Verimsizleştirmezdi onu

Ne de verimsiz topraklara

Kalbım bencileyin

(Dün Gece)⁽¹¹³⁾

Siyah

Aydınlığa, beyazlığa karşı bir anlam kapsayan siyah rengi, karanlıklığı, k tülüğü, üzüntüyü⁽¹¹⁴⁾ suçu⁽¹¹⁵⁾ ve lümü⁽¹¹⁶⁾ anımsatır. Bilgeliğin, gücün ve tutkuyun⁽¹¹⁷⁾ anlamlarını taşıyan bu renk, yas ve resmi t renlerde kıyfet rengidir⁽¹¹⁸⁾.

Siyah renginin dünyada yaygın olması değişik milletlerin arasında her milletin kültürüne ve geleneksellerine g re değişik anlamlar taşımaktadır⁽¹¹⁹⁾.

Abdullatif Benderoğlu

Bender oğlu,şiirinde k tū güçlerden s z ederken siyah rengini kullanır, zaman zaman aynı anlamı g sterme için şair karanlık, kara, kara bulutlar gibi s zükleri kullanmaktadır:

G zlerinle aç yorsun

Ateşi

Parçal yorsun karanlıkların

Sessizliğini.

(Nazım Hikmet)⁽¹²⁰⁾

Kumlu ç llerden gelen dalgalanma

Sim siyah karanlıkların penceresinden

gelerek

Vuruyor Kapılar/

Açıyor bağlanan yollar/

(Arap C illeri)⁽¹²¹⁾

Yine Türkmence okuyan mini mini çocuklar/

Toplayacağım sizin kapınızda

Şairlerimizin her birinden bir koşuk

Besteliyeceğim onlar için ...

Yüreklerinizde gizlenen Kara Kinleri

Silmek için

(24 ocak)⁽¹²²⁾

Bağlad/ Şafak çizgilerine

Şafağın çizgileriyle

Parçaladı,

Dumanlı/ Kara bulutlar/

(1 Mart Aydınlg/ içen Atlılar)⁽¹²³⁾

Nesrin Erbil

Erbil`in yazdığı şiirlerde siyah rengi ile acının, Kederin ve mutsuzluğun anlamlarını yansıtmıştır:

Kucağında doğdum

İnceldim, budandım, büyüdüm

Aram/za kara rüyalar sinmeden

Artık erişmek istiyorum

(Cınar)⁽¹²⁴⁾

Yaban kişiler tutsaklamış sevgimi

Alın/ karalamış yaz/ lar/ en bahts/ z/

Ac/ kaderim sarmış etraf/ m/ enli boylu

Cıplak karanlıklar çalmış g/ zlerimi

Kaybettiğim hayat uğruna Kaybolmuşum

(Yitik)⁽¹²⁵⁾

Karşmış baht/ ma, baht/ m/ n Karalar/

İnanç bulutlara as/ kald/

Eridi umutlar zaman değirmeninde

(Beklediğim)⁽¹²⁶⁾

Salah Nevres

Salah, ümitsizliği yansıtmak için Kara rengini bir şiir parçasında ikiyerde Kullanmıştır:

Uzun K/ s/ a/ davas /

Beyaz Kara Kavgas/

Birde bakt/ yürekte

Kan daml/ yor yaras /

İndi kara trenden

Ckt/ dağn başna

Ks k sesle inledi

Bakt/ yer g k çinledi

(Yolcu)⁽¹²⁷⁾

Hamza Hamamcı oğlu

Siyah rengi Hamamcı oğlu`nun şiirinde k tũ güçleri
korkuyu g stermetedir:

Ve yldızlar/ k r bir gecenin tutsağ/

Olan ara sokaklardan bir ses gelir

Yumuşak

Babacan

Aydınlık dolu

Gelsin kara korku gelsin de

Yeşil kaldırmalarınz üstünde

Kara kara kişneye dursun

Ve

Ozatsın kara tüylü kara ellerini

Ve

Yeşil kapılarınız

Lanet karas/ dünyanın kara süvgülerini

(Karadaşlık Gücüyle)⁽¹²⁸⁾

Coban Hıdır

Coban, şiirlerinde kullandığı renklerin arasında siyah rengi bir ağırlık kazandığı g rülmektedir. Şairin yazdığı şiirlerde siyah rengini kullanarak, k tümserliği, k tü kaderinden sızlanmasını yansıtmıştır:

Umidimin ak Sayfalar/
Ah, siyahland/
Gem ile açıldı/
Keder ile kapandı/ bu kitap

(İtap)⁽¹²⁹⁾

Acılar, sıkıntılar, üzüntü ve zlemler geniş bir hayalle Coban`ın şiirinde yer almaktadır:

Benim Şansım Karadır Kara
Karadan bir bitik yazdım yara

(Acı Hatıra)⁽¹³⁰⁾

Salık verin nazlı/ yara
Al/ Soysun gisin Kara
Gurbette ldü çoban
G nlünde bin bir yara

(Vesiyet)⁽¹³¹⁾

Bir siyah bulut

Kapt/ kucaklad/ güneşi

Boğdu karanlıkta evren

S ndü yıldızlar

Birer ... birer

(Sevgilim)⁽¹³²⁾

Münevver Molla Hassün

Münevver, siyah rengini şiirinde değişik anlamlarda kullanmıştır:

Yıldızlar aras ında

Siyah göz Karas ında

Derdimin çaresinde

İzlerim seni .. her an

(Bir Türkü)⁽¹³³⁾

Münevver, şiirlerinde kara bulutları kullanıp k tütü güçleri anımsatıyor:

Senin Annen

Yüreğine, taş bağlad/

Ninnileri dile geldi .. çağlad/

Dokunur mu ..?

Kara bulutlar damlas/

Ak Karanfil güllerine ..?

(Hayat Kucaklayan bir İnsan)⁽¹³⁴⁾

Sanma .. Ki

Yüce Tanrı, Salı versin

Asmanın Kapısına

Bir fıkeli Kara bulut

Kanatların açarsa

(Geleceğin Şarkısı)⁽¹³⁵⁾

Firdevs Kerküklü

Kerküklü şiirlerinde siyah rengi ile, k tümserlik, ümitsizlik geçmişi ve K tü güçleri göstermektedir:

Bir dem yarıldır yollar sim siyah adalara

rkülü sessizlikle gizemli fânaya

(Gizemli Orman)⁽¹³⁶⁾

Sevdim verimli anılar

Geceli vulkanlar

Kokulu bahar için tme

Ama Siyah yosunlara

Sesi tutuklanan ozanın

Yankısı duyulurmu?

(Ezgi Kukan Bahar)⁽¹³⁷⁾

Ve sim siyah ruzgarlar

Ozan'p yağ'z bağlar'ma

O an ... her an

(Mehtap)⁽¹³⁸⁾

Uyarmış eski bahar

Akşam'ından Kalan

Sim Siyah bulutlar

Yitirdi avuçlar'mız /

Eleştirdi ş'ıklar'mız /

(Geçit)⁽¹³⁹⁾

Yeşil

Temel renklerden nemli olan biridir. Doğayı kapsayan yeşil gelişme, ümit, verim ve c mertliğin rengidir⁽¹⁴⁰⁾.

Barış, çocukluğu ve yaşamın devamı⁽¹⁴¹⁾, yaşamın yenilenmesi, ruhun dirilişini ve baharı simgeler⁽¹⁴²⁾.

Sakinleştirici ve güven verici bir renk olduğu karşın, kimi kiskancılığı anımsatır.

Yeşil rengi doğada büyük bir nem kazanmıştır. İslam ve Arap ülkelerin çoğu ulusal bayraklarında en fazla kullanılan bir renktir⁽¹⁴³⁾.

Abdullatif Bender oğlu:

Bender oğlu yeşil rengini diğer renklerin Kullandığı gibi yurd, halk ve İnsan sorunları için şiirinde yer almaktadır. Milleti için ümitle dolu bir şair olduğunu şu dizelerde iyice gösteriyor:

Milletimin kasırgas /

Arzumuzla yeşillenir

Tarlalarda buğday başaklar /

Bulutlar d neri Karadan beyaza

(Ruzgarlarla Baş Başa)⁽¹⁴⁴⁾

Memleketine, çocukların gülen gözlerine coşan zleyişini ustaca yansıtıyor:

Bu Kadar Şaşkınlık esmeyin

Ruzgarlar

Bırakın varayın memleketime

Cocukların yeşil yeşil gülen gözlerine

Duyunca Bakayın

(Ruzgarlarla Baş Başa)⁽¹⁴⁵⁾

Cağdaş İnsan sorunlarına nem veren Bender oğlu, İnsanların geleceğine devrimci gözle bakmıştır:

Devrimci türkülerin

Besteleriyle

Güyor Siyah bulutlar

Cocukların g zlerinde doğuyor güneş

Yeşilleniyor tarlalar ..

Yeşil türkülerle

(Civara ve Devrim)⁽¹⁴⁶⁾

Dünyanın en uzak k şesinde kardeş gibi insanlarla
ekmeksiz ve susuz yaşaya bilen şari ama sevgisiz yaşanılmaz,
sevgiyle yeşillenir dilekler:

Sevgiyle çarpar yüreğim

Artırır nabzın/ bileğim

Bahar gibi yeşillenir dileğim

Aydınlık kovar karanlıklar/

Yinede sevgiyle doğar

Gelecek güneşleri

(Yaşanılmaz Sevgisiz)⁽¹⁴⁷⁾

Nesrin Erbil

Nesrin`in şiilerinde yeşil rengi mavi rengi gibi geniş bir yer
tutmaktadır.

Dileklerini, zlemlerini duygularını yeşil rengi ile yansıtan
Erbil, Sanatçı bir ressam yeteneğiyle şiirlerinde harika tablular
çizmiştir:

Benim memleketimin çocuklar/

Uzüm Kokar, bulut Kokar

Buğday Kokar

Yeşil yeşil uzar düşünceleri

(Dağlar)⁽¹⁴⁸⁾

Umitlerle yaşayan şari, yeşil ülkesini, sularını, hurma dallarını zlerken, duygularla dolu şiirler tuyor:

Ey yeşermiş ümitlerimin yeşil sahilleri

Sularına

Hurma dallarının

Nehre aksedişi gibi

Akmak istiyorum

Yeşil ülkem

Seni aradım

Gündüzün, gecenin Kucağında

Yeşilde buldum

Mavide kaybettim

(zlenen Ulke)⁽¹⁴⁹⁾

Nesrin, dileklerinde arzuların canlanması ümitlerle doğmasını ister:

Bir yağmur isterim

Bahar / müjdeleyen

Başaklarla yeşersin arzular

Umitlerle doğsun

Papatyalar ın yapraklarında

(Dilek)⁽¹⁵⁰⁾

Nesrin`in yazdığı şiirlerde ümitle ve yeşilliğin arasında bir bağ kurmuştur, bu bağlantı ümitle yaşamın, ümitle dirilişin ayrılmamasının gerçeğini vurguluyor:

Yeşerdi dallar ında yaprak yaprak ümidim

Kucağ ında doğdum

İnceledim, budand ım, büyüdüm

(C ınar)⁽¹⁵¹⁾

Gel !

Sevgiler sevgisini arayal ım

Ayr ılığ ın bittiği yollarda

Yeşersin bağlar ımız yeniden

Bir gece

(Uzak Rüya)⁽¹⁵²⁾

Salah Nevres

Nevres şiirinde yeşil rengini güzelce kullanıp değişik anlamlar vermektedir. Sevgisinin kalbinin yeşil sahiline varmak,

şairin bütün arzusu bütün dileği olduğunu, duygularla dolu dizeler tıyor:

**Açıldım g zlerinin denizine
İnan bana meleşim
Bütün arzum dileğim
Ya kalbinin yeşil sahiline varsın
Ya yalçın kayalarda parçalansın
Teknem**

Rüyam

Hulyam

Her şeyim

(Arzu)⁽¹⁵³⁾

Şari, yeşil g zün güzelliğini başarılı bir biçimde g steriyor:

**Sana olan sevgim her şeyden derin
Ne lur tecelli et, g züme g rün
Seher yeli gibi es serin serin
Zümrüt gibi yansın yeşil g zün yar**

(Şamadan)⁽¹⁵⁴⁾

Zümrüde sordular neden işilsin

Dedi, yeşil g zde ağaemşın ben

(Sordular)⁽¹⁵⁵⁾

Umidin, yaşamın anlamlarını yeşil rengi ile şiirlerinde güzelce bildiriyor:

**Desem ki sen içimde en yeşil bir umudsun
Desem ki hayalimde en pembe bir vucudsun
(Sana Ruzgarsın Desem)⁽¹⁵⁶⁾
Ta ezelden senin için başlamıştı yolculuğum
Senin için ayak tutup dil açacaktı çocuğum
Senin için şafak s ker açar yeşil tümürcüğüm
(Senin İçin Ey Hürriyet)⁽¹⁵⁷⁾**

Hamza Hamamcı oğlu

Baharın, yaşamın, dirilişin simgesi olan yeşil rengi
Hamamcı oğlu'nun şiirinde yer almaktadır:

**Baharın yeşil kristalında
Urperen Kanatlı Kır çiçekleri
Delice Kanlarımızda kokmaz ise
Boşunadı açış / ...
(Boşunadı)⁽¹⁵⁸⁾
Ruzgar çıktı, yağış oldu
Yeşermiyor budak sensiz
(Füsünü mrüm)⁽¹⁵⁹⁾**

Zambak Kilim

Yeşil ilim

Ozan dilim

Hey ...

(Yar / Gecem)⁽¹⁶⁰⁾

Coban Hıdır

Coban`ın çelenk şiir Kitabında yeşil rengini Kullanmamıştır. Bu durum Şairin yaşadığı K tümserlik günlerini g steriyor:

Münevver Molla Hassün

Münevver, yeşil rengini Kullanırken doğanın güzelliğini anıların canlandığı yeri anımsatıyor:

Laleler ... açılıyor

Yeşil dağlar ... g güsünde

Anılar ... canlanıyor

Her şeyin ... sevgisinde

(Anılar)⁽¹⁶¹⁾

Yeşil rengini dolaylı bir biçimde Kullanan şari güzel şiir yazmıştır:

Gül benzinde sevgi ile

Titreyen dudak gibi

Bahar rengi bağlarda

**Taze bir budak gibi
G rdüm seni
Sevdim seni .. sevgilim**

(Sevdim Seni)⁽¹⁶²⁾

Firdevs Kerküklü

Kerküklü, şiirlerinde çeşitli renkleri ustaca kullandığı gibi yeşil rengini kullanmıştır. Doğanın yeşilliği yanında ormanlar fidanlar yeşil, dallar pembe yeşil, akşamlar rüyalar ve yküler yeşildir Firdevs`ın şiirinde:

Gülümsemeli ezgi g rdüm yiğit sazında

Yeşil fıdan mşal/ suya istekli oldum

(Gizemli Orman)⁽¹⁶³⁾

Yosun ağaçlarında çizgilendi

Yıllarca hasretlerden ç zdiğimiziz

Yeşil ormanl/ günler

Bir daha kavuştu karanlık/

Cıgılgılara

(Bekleme)⁽¹⁶⁴⁾

Sessizlik ağaçlar/

Cıgılgılarda dolu bir orman

Canlanıyordu kutlu bir aynda

Yeni ürperen yeşilliklerine

Sarmaş dolaş idi

Rüya yüklü ormanın İnsanları

(Sessiz Ağaçlar)⁽¹⁶⁵⁾

Sonuç

Türkmen çağdaş şairleri, şiirlerinde kullandıkları renklerle şahane tablolar çizmişlerdir.

Bu basit araştırmada g rülen kadın şairlerin yazdıkları Şiirlerde, renklere daha geniş bir alan verdikleri g ze çarpmaktadır. Kadınların kullandıkları renklerin arasında ağırlık kazanan mavi, pembe ve yeşil renkleri, Kadınların ne biçimde romantik ve titiz olduklarını g stermektedir.

Ama genellikle Türkmen şairleri güzelce yaratıkları şiirlerde renklerin ustaca kullanışı, Şairler ne biçimde başarılı bir sanatçı olduklarını g sterirken kendi yeteneklerini, geniş kültürlerini güzellik duyguları ve şairliklerini ortaya bırakmışlardır.

Dip Notlar

- . طالو محي الدين، الرسم واللون، مكتبة أطلس، دمشق ، ص . وينظر همام محمد يوسف، اللون، مطبعة الاعتماد، ط ، مصر .
- . عبو فرج، علم عناصر الفن، ج ، دار دلفن للنشر، ميلانو - إيطاليا .
- . همام محمد يوسف، المصدر نفسه، ص . وينظر الجبوري محمود شكر، الألوان تأثيرها في النفس علاقتها بالفن، ط ، مطبعة أوفيسست اللواء، بغداد .
- . الدقاق د. عمر، الألوان والناس، مجلة العربي، العدد ، الكويت .
- . العمري د. زينب عبد العزيز، اللون في الشعر العربي القديم، مطبعة الانجلو المصرية، القاهرة .

6. Benderoğlu Abdullatif, Doğu İnsanları, (şiiirler), Tanıtma Bakanlığı. Türkmen Kültür Müd. Elzeman Basımevi, Bağdat 1975, S. 12.
7. Bender oğlu, a. g. y. , S. 72.
8. Benderoğlu Abdullatif, Yürek çırpınıtları (şiiirler), Yenigün Yayınları, Ankara 1987, S. 9.
9. Benderoğlu, Doğu İnsanları, a. g. y. , S. 146.
10. Erbil, Nesrin, İki Şehir (şiiirler), Otügen Neşriyatı A.Ş., İstanbul 1988, S. 62.
11. Nevres Salah, Uzaktan Geliyorum, Kültür ve Tanıtma Bakanlığı, Türkmen Kültür Müd. Elhürriye Basımevi, Bağdat 1980, S. 57.
12. Nevres Salah, a. g. y. , S. 67.
13. Hamamcı oğlu Hamza, Yedinic Kadeh (şiiirler), Irak Kültür ve Tanıtma Bak. Türkmen Kültür Müd, Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 1989. S. 12.

14. Haydar, Dr. Coban Hıdır, Celenk (şiiirler), Irak Kültür ve Tanıtma Bak. Türkmen Kültür Müd. Elhürriye Basımevi, Bağdat 1985, S. 54.

15. Molla Hassün Münevver, Bitmeyen Cile (şiiirler), Irak Kültür Bak, Türkmen Kültür Müd. Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 2001, S. 24.

16. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 59.

17. Kerküklü Firdevs, Dalgalar (şiiirler), Irak Kültür ve Tanıtma Bak, Türkmen Kültür Müd. Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 1988, S. 10.

18. Kerküklü F. , a. g. y. , S. 12.

19. Kerküklü F. , a. g. y. , S. 61.

- طالو محي الدين، المصدر نفسه، ص .

- عبو فرج، المصدر نفسه، ص .

- العمري د. زينب عبد العزيز، المصدر السابق، ص .

- شيخاني سمير، علم النفس في حياتنا اليومية، ط ، دار الأفاق الجديدة - بيروت، مكتبة الشرق الجديدة، بغداد .

24. Benderoğlu A., Doğu İnsalarl, a. g. y. , S. 28.

25. Benderoğlu A., Doğu İnsalarl, a. g. y. , S. 49.

26. Benderoğlu A., Yürek Cırpıntıları (şiiirler), a. g. y. , S. 34.

* Al. Kırmızı renginin Koyu tonuna (Al) denir.

27. Erbil N. , a. g. y. , S. 71.

28. Pamukçu Ekrem, Nesrin Erbil (Hayatı, Kişiliği, Şairliği ve Şiiirleri), Reyon Yayınları, Ankara?, S. 95.

29. Nevres Salah, a. g. y. , S. 46.

30. Nevres Salah, a. g. y. , S. 29.

31. Nevres Salah, a. g. y. , S. 59.

32. Nevres Salah, a. g. y. , S. 69.

33. Hamamçı oğlu H. , a. g. y. , S. 20.

34. Hamamçı oğlu H. , a. g. y. , S. 41.

35. Hıdır C. , a. g. y. , S. 15.

36. Hıdır C. , a. g. y. , S. 30.

37. Hıdır C. , a. g. y. , S. 51.

38. Hıdır C. , a. g. y. , S. 20.

39. Molla Hassün M. , a. g. y. , S. 26.

40. Molla Hassün M. , a. g. y. , S. 46.

41. Molla Hassün M. , a. g. y. , S. 78.

42. Kerküklü F. , a. g. y. , S. 57.

43. Kerküklü F. , a. g. y. , S. 63.

- همام محمد يوسف، المصدر نفسه، ص . وينظر طالو محي الدين، المصدر نفسه،

.

- عبو فرج، المصدر نفسه، ص .

- حمودة د. يحيى، نظرية اللون، دار المعارف، القاهرة .

- حمودة د. يحيى، المصدر نفسه، ص .

48. Benderoğlu A. , Yolun Sonuna Dek (şiiirler), Sabah Yayınevi, Bakü
2001, S. 48.

49. Benderoğlu A. , Yürek Cırpıntıları, a. g. y. , S. 16.

50. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 33.

51. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 19.

52. Pamukçu Ekrem, a. g. y. , S. 39.

53. Pamukçu Ekrem, a. g. y. , S. 45.

54. Pamukçu Ekrem, a. g. y. , S. 84.
55. Pamukçu Ekrem, a. g. y. , S. 86.
56. Pamukçu Ekrem, a. g. y. , S. 92.
57. Nevres Salah, Pencere (şiiirler), Kültür ve Tanıtma Bakanlığı, Türkmen
kültür Müdürlüğü Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 1989. S. 62.
58. Nevres Salah, Pencere, a. g. y. , S. 63.
59. Nevres Salah, Uzaktan Geliyorum, a. g. y. , S. 7.
60. Nevres Salah, Uzaktan Geliyorum, a. g. y. , S. 48.
61. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 42.
62. Hıdır Coban, a. g. y. , S. 7.
63. Hıdır Coban, a. g. y. , S. 8.
64. Hıdır Coban, a. g. y. , S. 14.
65. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 24.
66. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 16, 17, 18.
67. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 20.
68. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 37.
- بن أیة محمد بن عبد الله، الألوان ودلالاتها السیاسیة والاجتماعیة والنفسیة فی الشعر العربی
من صدر الإسلام حتی نهاية العصر العباسی الأول، أطروحة دکتوراه فی کلیة الآداب الجامعة
المستنصریة، بغداد .
- حمودة د. یحیی، المصدر نفسه، ص .
71. Benderoğlu A. , a. g. y. , S. 88.
72. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 86.
73. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 21.
74. Pamukçu Ekrem, a. g. y. , S. 24.
75. Nevres Salah, a. g. y. , S. 30.

76. Nevres Salah, a. g. y. , S. 65.
77. Nevres Salah, a. g. y. , S. 77.
78. Nevres Salah, a. g. y. , S. 44.
79. Nevres Salah, a. g. y. , S. 58.
80. Nevres Salah, a. g. y. , S. 95.
81. Nevres Salah, a. g. y. , S. 59.
82. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 27.
83. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 41.
84. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 50.
85. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 16.
86. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 17.
87. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 24.
88. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 90.
89. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 92.
90. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 24.
91. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 54.
92. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 16.
93. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 35.
94. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 5.
95. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 16.
96. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 12.
97. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 12.
98. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 38.
99. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 56.

- همام محمد يوسف، المصدر نفسه، ص . وينظر طالو محي الدين، المصدر نفسه،

- عبو فرج، المصدر نفسه، ص . وينظر قلج سعد عبد الرحمن، جماليات اللون في
السينما، بحث في الأساليب المختلفة لاستخدام اللون في الأفلام الروائية، الهيئة المصرية للكتاب،
القاهرة .

102. Benderoğlu Abdullatif, a. g. y. S. 49.
103. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 77.
104. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 75.
105. Nevres Salah, a. g. y. , S. 59.
106. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 41.
107. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 21.
108. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 61.
109. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 66.
110. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 68.
111. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 28.
112. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 61.
113. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S.79.

- همام محمد يوسف، المصدر نفسه، ص . وينظر الدقاق د. عمر، المصدر نفسه،

- طالو محي الدين، المصدر نفسه، ص .
- عبو فرج، المصدر السابق، ص .
- العمري د. زينب عبد العزيز، المصدر نفسه، ص .
- عبو فرج، المصدر نفسه، ص .

- نوفل د. يوسف حسن، الصورة الشعرية واستيحاء الألوان، دراسة تحليلية إحصائية لشعر:
البارودي ونزار قباني وصالح عبد الصبور، دار الاتحاد العربي للطباعة، ط ، القاهرة

120. Bender oğlu Abdullatif, a. g. y. S. 36.
121. Bender oğlu Abdullatif, a. g. y. S. 69.
122. Bender oğlu Abdullatif, a. g. y. S. 71.
123. Bender oğlu Abdullatif, a. g. y. S. 123.
124. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 79.
125. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 80.
126. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 81.
127. Nevres Salah, a. g. y. , S. 34.
128. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 50.
129. Hıdır Coban, a. g. y. , S. 13.
130. Hıdır Coban, a. g. y. , S. 23.
131. Hıdır Coban, a. g. y. , S. 27.
132. Hıdır Coban, a. g. y. , S. 43.
133. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 28.
134. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 57.
135. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 81.
136. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 26.
137. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 35.
138. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 40.
139. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 73.

- همام محمد يوسف، المصدر نفسه، ص . وينظر طالو محي الدين، المصدر نفسه،

- العمري د. زينب عبد العزيز، المصدر نفسه، ص .
- قلج سعد عبد الرحمن، المصدر نفسه، ص .
- همام محمد يوسف، المصدر نفسه، ص . وينظر الدقاق د. عمر، المصدر نفسه، .

- 144. Benderoğlu Abdullatif, a. g. y. S. 11.
- 145. Benderoğlu Abdullatif, a. g. y. S. 11.
- 146. Benderoğlu Abdullatif, a. g. y. S. 30.
- 147. Benderoğlu Abdullatif, a. g. y. S. 109.
- 148. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 31.
- 149. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 33.
- 150. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 40.
- 151. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 79.
- 152. Erbil Nesrin, a. g. y. , S. 28.
- 153. Nevres Salah, a. g. y. , S. 9.
- 154. Nevres Salah, a. g. y. , S. 32.
- 155. Nevres Salah, a. g. y. , S. 59.
- 156. Nevres Salah, a. g. y. , S. 77.
- 157. Nevres Salah, a. g. y. , S. 81.
- 158. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 6.
- 159. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 39.
- 160. Hamamcı oğlu Hamza, a. g. y. , S. 41.
- 161. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 12.
- 162. Molla Hassün Münevver, a. g. y. , S. 13.
- 163. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 24.
- 164. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 52.

165. Kerküklü Firdevs, a. g. y. , S. 70.

Kaynaklar

- 1- Benderoğlu Abdullatif, Doğu İnsaları, (şiiirler), Tanıtma Bakanlığı. Türkmen Kültür Müd. Elzeman Basımevi, Bağdat 1975.
- 2- Benderoğlu Abdullatif, Yürek çırpıntıları (şiiirler), Yenigün Yayınları, Ankara 1987.
- 3- Benderoğlu A. , Yolun Sonuna Dek (şiiirler), Sabah Yayıtmevi, Bakü 2001
- 4- Erbil, Nesrin, İki Şehir (şiiirler), Otüken Neşriyatı A.Ş, İstanbul 1988.
- 5- Hamamcı oğlu Hamza, Yedinic Kadeh (şiiirler), İrak Kültür ve Tanıtma Bak. Türkmen Kültür Müd, Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 1989.
- 6- Haydar, Dr. Coban Hıdır, Celenk (şiiirler), İrak Kültür ve Tanıtma Bak. Türkmen Kültür Müd. Elhürriye Basımevi, Bağdat 1985.
- 7- Kerküklü Firdevs, Dalgalar (şiiirler), İrak Kültür ve Tanıtma Bak, Türkmen Kültür Müd. Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 1988.
- 8- Molla Hassün Münevver, Bitmeyen Cile (şiiirler), İrak Kültür Bak, Türkmen Kültür Müd. Genel Kültür İşleri Basımevi, Bağdat 2001.
- 9- Nevres Salah, Uzaktan Geliyorum, Kültür ve Tanıtma Bakanlığı, Türkmen Kültür Müd. Elhürriye Basımevi, Bağdat 1980.
- 10- Pamukçu Ekrem, Nesrin Erbil (Hayatı, Kişiliğı, Şairliğı ve Şiiirleri), Reyon Yayınları, Ankara(?).

- الجبوري محمود شكر، الألوان تأثيرها في النفس علاقتها بالفن، ط ، مطبعة اوفيس
اللواء، بغداد .

- الدقاق د. عمر، الألوان والناس، مجلة العربي، العدد ، الكويت .

- العمري د. زينب عبد العزيز، اللون في الشعر العربي القديم، مطبعة الانجلو المصرية، القاهرة .
- بن أبة محمد بن عبد الله، الألوان ودلالاتها السياسية والاجتماعية والنفسية في الشعر العربي من صدر الإسلام حتى نهاية العصر العباسي الأول، أطروحة دكتوراه في كلية الآداب الجامعة المستنصرية، بغداد .
- حمودة د. يحيى، نظرية اللون، دار المعارف، القاهرة .
- شيخاني سمير، علم النفس في حياتنا اليومية، ط ، دار الأفاق الجديدة - بيروت، مكتبة الشرق الجديدة، بغداد .
- طالو محي الدين، الرسم واللون، مكتبة أطلس، دمشق ، ص . وينظر همام محمد يوسف، اللون، مطبعة الاعتماد، ط ، مصر .
- عبو فرج، علم عناصر الفن، ج ، دار دلفن للنشر، ميلانو - إيطاليا .
- قلج سعد عبد الرحمن، جماليات اللون في السينما، بحث في الأساليب المختلفة لاستخدام اللون في الأفلام الروائية، الهيئة المصرية للكتاب، القاهرة .
- نوفل د. يوسف حسن، الصورة الشعرية واستيحاء الألوان، دراسة تحليلية إحصائية لشعر: البارودي ونزار قباني وصلاح عبد الصبور، دار الاتحاد العربي للطباعة، ط ، القاهرة .
- همام محمد يوسف، اللون، مطبعة الاعتماد، ط ، مصر .